

Nr 148.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående disponerande av ytterligare medel under år 1918 för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet; given Stockholms slott den 8 mars 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet må jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas, av pensionsstyrelsen under år 1918 disponeras, utöver förut beviljade 300,000 kronor, ytterligare ett belopp av högst 100,000 kronor eller sålunda sammanlagt högst 400,000 kronor, att utgå i första hand av de besparingar, som uppkommit å det för år 1916 för nu ifrågavarande ändamål av riksdagen beviljade anslag, samt med återstående belopp av det förslagsanslag, som för år 1918 beviljats för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före den 8 juni 1915.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Schotte.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

För vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelades, ställde 1914 års senare riksdag till pensionsstyrelsens förfogande ett belopp av högst 200,000 kronor.

För år 1916 anvisades för nämnda ändamål på extra stat ett anslag av 200,000 kronor.

Sedermera har 1916 års riksdag medgivit, att av det för år 1917 beviljade förslagsanslaget för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före den 8 juni 1915 ett belopp av högst 300,000 kronor finge användas för nu ifrågavarande ändamål.

Vidare har 1917 års riksdag medgivit, att för samma ändamål finge av pensionsstyrelsen under år 1918 disponeras ett belopp av högst

300,000 kronor, att utgå i första hand av de besparingar, som kunde uppkomma å det för år 1916 för nu ifrågavarande ändamål av riksdagen beviljade anslag, samt med återstående belopp av det förslagsanslag, som för år 1918 beviljats för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före den 8 juni 1915.

I enlighet med därom av pensionsstyrelsen i skrivelse den 9 augusti 1917 gjord framställning har Kungl. Maj:t i den till innevarande riksdag avlåtna statsverkspropositionen föreslagit riksdagen medgiva, att av det förslagsanslag, som kan komma att för år 1919 beviljas för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd åt de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före den 8 juni 1915, må för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas, av pensionsstyrelsen under år 1919 disponeras ett belopp av högst 500,000 kronor.

I skrivelse den 31 januari 1918 har pensionsstyrelsen gjort framställning om beredande av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål för år 1918.

*Pensions-
styrelsen.*

Därvid erinrar styrelsen till en början, hurusom styrelsen till stöd för sin ovanberörda framställning av den 9 augusti 1917 framhållit, bland annat, att, i den mån kännedomen om den sjukvårdande verksamheten bleve alltmer spridd, ett ökat antal ansökningar om bidrag till sjukvård vore att förvänta, samt att kostnadsökning vidare vore att emotse till följd av ytterligare stegring av dagkostnaderna å de sjukvårdsanstalter, som av styrelsen anlitas.

Styrelsen anför därefter följande:

»De skäl, som anförts för en höjning av sjukvårdsanslaget för år 1919, torde emellertid även berättiga till det antagande, att det belopp av högst 300,000 kronor, som anslagits för pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet för år 1918, icke kommer att visa sig tillräckligt. Visserligen har å det till enahanda belopp utgående anslaget för år 1917 uppstått en besparing av omkring 70,000 kronor, men dels torde man i allmänhet hava att räkna med högre dagkostnader å sjukvårdsanstalterna under år 1918 än under år 1917 och dels kommer styrelsen sannolikt att redan från början av detta år i väsentlig grad utvidga den gren av styrelsens sjukvårdande verksamhet, som avser kurortsvård.

Men härtill komma ytterligare följande omständigheter. Till vanförevården bidrager pensionsstyrelsen för närvarande med jämförelsevis ringa belopp, i det att kostnaderna för vanförevården till mycket stor del täckas genom statsbidrag och genom anslag av landstingen. Sålunda utgår statsbidrag för anordnande av klinik vid vanföreanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg med 1 krona 50 öre för

varje dag, varunder vårdplats vid kliniken visas hava varit upptagen av vanför, för vilken vårdavgiften till anstalten — förutom ersättning för s. k. ortopediskt bandage — icke varit högre än 1 krona 50 öre per dag. Från vederbörande landsting erhålla anstalterna bidrag för obemedlade eller mindre bemedlade patienter å anstalternas kliniker med 1 krona per dag och patient, och har pensionsstyrelsens bidrag i dessa fall i allmänhet uppgått till 50 öre per dag och patient. Till täckande av kostnaderna för vanförestaltnernas yrkesskoleverksamhet utgår i allmänhet från och med år 1918 ett statsbidrag av 30 kronor per elev och månad. Landstingen betala 20 kronor per elev och månad, och pensionsstyrelsens bidrag utgår i regel med 10 kronor. På grund av de stegrad priserna å livsförnödenheter och materialier hava vanförestaltnerna gjort framställning om ökade bidrag från pensionsstyrelsen. Då vanförestaltnerna torde utgöra en av de grenar av den sjukvårdande verksamheten, där man kan påräkna de bästa resultat för återställande av försörjningsförmågan, finner pensionsstyrelsen det vara synnerligen önskvärdt, att högre bidrag till densamma måtte kunna lämnas från styrelsens sjukvårdsanslag, något som emellertid icke torde låta sig göra med det belopp, som för närvarande står till styrelsens förfogande för sjukvårdande verksamhet under år 1918.

Frånsatt vad som nu anförts, torde pensionsstyrelsens kostnader för vanförestaltnerna under år 1918 komma att ökas därigenom, att under året tillfälle till yrkesutbildning kommer att beredas ett ganska stort antal personer, för vilka pensionsstyrelsen tidigare iklätt sig kostnadsansvar, men vilka på grund av den rådande platsbristen hittills icke kunnat erhålla inträde å anstalterna. Dessa bliva för övrigt från och med detta år i tillfälle att mottaga ett betydligt större antal elever än tillföre, då antalet yrkesskoleplatser ej oväsentligt ökats.

Genom nådigt brev den 9 november 1917 har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter angående användningen av de för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet anvisade medel. Enligt dessa bestämmelser äger pensionsstyrelsen befogenhet att bereda vård och behandling jämväl åt barn under 15 år, något som pensionsstyrelsen hitintills i regel icke ansett sig berättigad till. Det torde kunna förutses, att styrelsen hädanefter kommer att i ganska stor utsträckning lämna bidrag för vård åt barn, särskilt åt sådana, som äro vanföra eller lida av ben-, led- eller körteltuberkulos; och kommer även denna omständighet att i ej oväsentlig grad stegra styrelsens utgifter för den sjukvårdande verksamheten under år 1918.»

På grund av vad sålunda anförts har pensionsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet må jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas, av pensionsstyrelsen under år 1918 disponeras, utöver förut beviljade 300,000 kronor, ytterligare ett belopp av högst 100,000 kronor eller sålunda sammanlagt högst 400,000 kronor, att utgå i första hand av de besparingar, som uppkommit å det för år 1916 för nu ifrågakvarande ändamål av riksdagen beviljade anslag, samt med återstående belopp av det förslagsanslag, som för år 1918 beviljats för bestridande av den på staten belöpande kostnad

för pensionstillägg och understöd jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före den 8 juni 1915.

I skrivelse den 5 februari 1918 har Svenska vanförestalternas centralkommitté, efter därtill av styrelserna för de särskilda vanföreföreningarna givna uppdrag, anhållit om upphävande av det i kungl. brev den 6 december 1912 för åtnjutande av statsbidrag till vanförestalternas kliniker uppställda villkor, att vårdavgiften, förutom ersättning för s. k. ortopediskt bandage, icke må överstiga 1 krona 50 öre för dag och patient.

Svenska vanförestalternas centralkommitté.

I skrivelsen hava framhållits de svårigheter, som vållas därigenom, att vanförestalterna icke få för patient, varom nu är fråga, debitera högre ersättning för dag än 3 kronor, medan de verkliga kostnader, dessa patienter förorsaka anstalterna, på sista åren ofantligt stegrats. I sistnämnda avseende har i skrivelsen intagits följande tabell:

Patientkostnaderna vid sjukavdelningarna.¹⁾

Å r.	Per person och dag		
	Stockholm.	Göteborg.	Hälsingborg.
1914.....	kr. 3,34	kr. 2,79	kr. 2,93
1915.....	» 3,93	» 2,98	» 3,30
1916.....	» 3,60	» 3,45	» 3,70
1917 ²⁾	» 5,40	» 5,74	» 5,23

Såsom av tabellen utvisas, hava sjukvårdskostnaderna år 1914 hållit sig vid omkring tre kronor, men härefter så betydligt stigit, att de kunna för år 1917 beräknas uppgå till åtskilligt över fem kronor. I ansökningen framhålles därför, att om dyrtiden kommer att fortfara, föreningarna inom kort bliva nödgade att anhålla om ökade bidrag såväl från staten som eventuellt från landsting och ej i landsting deltagande städer, vilka för närvarande pläga bidraga med 1 krona om dagen för varje vårdplats. Emellertid har med en dylik anhållan ansetts böra tills vidare anstå.

Det framhålles emellertid vidare, att för vanförestalterna något skulle kunna vinnas för kostnadernas nedbringande, om det förut an-

¹⁾ I samtliga dessa tal ingår också hyreskostnaden efter något olika beräkning vid de enskilda anstalterna.

²⁾ Siffrorna för 1917 äro möjligen ej fullt exakta, då boksluten för detta år ännu ej äro fullt färdiga.

givna villkoret för statsbidrags utgående upphävdes. Detta skulle nämligen medföra, att i vissa fall en något större liggedagsavgift kunde debiteras patient, dennes målsman eller vederbörande kommun än den nu medgivna, utgörande, med hänsyn till de från staten samt landsting respektive städer utgående bidrag, högst 50 öre. Likaså skulle statsbidrag kunna utgå oberoende av det belopp, vederbörande anstalter erhöle som bidrag till vårdkostnaden från pensionsstyrelsen.

*Pensions-
styrelsen.*

Enligt vad pensionsstyrelsen meddelat, har styrelsen den 19 januari 1918 beslutat, att styrelsens bidrag för sådana från styrelsen hänvisade personer, som åtnjöte eller komme att åtnjuta vård å vanförestalternas sjukavdelningar, skulle för tiden från och med år 1918 tills vidare höjas från 50 öre till 1 krona för dag och patient, detta dock under förutsättning, dels att styrelsens nu ifrågasvarande framställning bifölles, dels ock att en dylik höjning av pensionsstyrelsens bidrag icke komme att föranleda indragning eller minskning av det för vård av patienter å vanförestalternas utgående statsbidraget.

*Medicinal-
styrelsen.*

I utlåtande den 14 februari 1918 över centralkommitténs framställning har medicinalstyrelsen till en början framhållit, att förenämnda, i brevet den 6 december 1912 stadgade villkor tillkommit i anledning av från landets tre föreningar för vanförestalternas vård väckt förslag, att staten skulle bidraga med halva kostnaden för kliniker vid vanförestalternas eller med 1 krona 50 öre för vård dag; och hade medicinalstyrelsen på sin tid ej haft något att häremot erinra.

Styrelsen anför vidare:

»Emellertid har, såsom även framhålls i nu förevarande ansökning och som särskilt visas av förberörda tabell, ifrågasvarande kostnad högst avsevärt stigit under de senare åren, särskilt 1917. En ökning av statsbidraget synes därför med allt fog kunna ifrågasättas. Givet är, att proportionen mellan statens bidrag och de från annat håll erhållna bidragen ej därigenom behöfve rubbas, utan synes det styrelsen skäligt att, om statsbidraget varder för framtiden ökat, landstingens (respektive vissa städers) bidrag också ökas i motsvarande grad.

Centralkommittén har nu dock ansett denna fråga böra tillsvidare anstå, detta med den motivering »att kostnaderna efter nu pågående dyrtid möjligtvis åter skola komma att visa tendens till nedgående». I stället föreslås en åtgärd av mer provisorisk natur, innebärande visserligen, även den, en höjning av statsbidraget absolut och relativt, nämligen för så vitt det bidrag, pensionsstyrelsen enligt vad ovan nämnts utfäst sig betala för vissa vanförestalternas vård, är att betrakta såsom statsbidrag. Detta bidrag är dock av annan natur än det direkt av statsmedel utgående bidraget, bland annat i det avseendet, att det förra utgår endast efter prövning i varje särskilt fall av behovet och möjligheten till återvinning av arbetsförmåga.

Då således någon höjning av det direkta statsbidraget nu icke ifrågasatts och även styrelsen anser, att, i likhet med vad i ansökningen framhålles, åtminstone något skulle vara vunnet genom den ifrågasatta provisoriska åtgärden, som skulle bereda möjlighet, i vissa fall, att från annat håll bekomma ökad gottgörelse för vårdkostnaden, får medicinalstyrelsen för sin del biträda föreliggande framställning och alltså tillstyrka upphävande av det i brevet den 6 december 1912 för statsbidrags utgående till klinikerna vid vanförestalterna uppställda villkoret, att vårdavgiften icke skall hava, förutom ersättning för så kallade ortopediska bandage, uppgått till högre belopp än 1 krona 50 öre för dag.»

Av de till pensionsstyrelsens förfogande för år 1917 ställda medel för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet har en icke oväsentlig del kunnat besparas. Emellertid är styrelsens sjukvårdande verksamhet stadd i en kraftig utveckling och torde särskilt under innevarande år, enligt vad av pensionsstyrelsens skrivelse framgår, komma att i väsentlig grad utvidgas. Vid bedömning av frågan, huruvida under år 1918 ytterligare medel för avsedda ändamål erfordras, måste även tagas hänsyn till de på grund av stegrade priser å livs-förnödenheter och materialier väsentligt höjda kostnaderna för sjukvård. Sistnämnda omständighet har ock föranlett Kungl. Maj:t att vid meddelande av närmare föreskrifter angående användningen av de för år 1918 för ändamålet anvisade medel medgiva, att det årliga belopp, varmed pensionsstyrelsen äger att bidraga till en persons sjukvård, må förhöjas från 300 kronor till 400 kronor.

I detta sammanhang må tillika beröras det uttalade önskemålet, att från styrelsens sjukvårdsanslag må till vanförestalterna lämnas högre bidrag än hittills.

För åtnjutande av statsbidrag till kliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg äro närmare bestämmelser av Kungl. Maj:t meddelade i ovan åberopade brev den 6 december 1912. Dessa bestämmelser innehålla, bland annat, att statsbidrag för anordnande av klinik vid ovannämnda vanförestalter skall utgå med 1 krona 50 öre för varje dag, varunder vårdplats vid kliniken visas hava varit upptagen av vanför, för vilken vårdavgiften till anstalten, förutom ersättning för s. k. ortopediska bandage, icke varit högre än 1 krona 50 öre för dag.

Bestämmelserna ifråga hava grundats på beräkning, att vårdkostnaderna för dag och patient i allmänhet ej skulle uppgå till mera än 3 kronor samt att staten skulle bidraga med hälften av nämnda belopp. Därest vanförestalterna skulle betagas möjligheten att uttaga ersättning för de numera väsentligt ökade sjukvårdskostnaderna, komme deras ekonomi i betänkelig grad att äventyras. Det med centralkommitténs

Departement-
chefen.

framställning åsyftade villkoret torde därför, räknat från ingången av år 1918, böra upphävas. För att statsbidrag emellertid ej må uppbäras för bemedlad patient, torde dock samtidigt böra stadgas, att sådant bidrag utgår endast för patient, som vårdas å allmänt rum. Då grunderna för statsbidraget i annat sammanhang varit underställda riksdagen, lärer riksdagen böra lämnas tillfälle att taga del av förslaget.

Pensionsstyrelsens beslut om ökat bidrag till vanförestalterna kommer att medföra en ytterligare belastning av medlen för styrelsens sjukvårdande verksamhet. Med hänsyn jämväl till denna omständighet synes nödvändigt, att en förhöjning äger rum av de medel, som för år 1918 stå till styrelsens förfogande för ifrågavarande ändamål. Mot det av styrelsen i sådant hänseende föreslagna beloppet har jag intet att erinra.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet må jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas, av pensionsstyrelsen under år 1918 disponeras, utöver förut beviljade 300,000 kronor, ytterligare ett belopp av högst 100,000 kronor eller sålunda sammanlagt högst 400,000 kronor, att utgå i första hand av de besparingar, som uppkommit å det för år 1916 för nu ifrågavarande ändamål av riksdagen beviljade anslag, samt med återstående belopp av det förslagsanslag, som för år 1918 beviljats för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före den 8 juni 1915.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Ädelgren.